

Akbarov Azizbek Furqat o'g'li

*Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti Xalqaro iqtisodiyot va menejment
fakulteti birinchi bosqich talabasi*

Annotatsiya. Mazkur maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida aholi moliyaviy savodxonligini oshirishning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilinadi. Tadqiqotda O'zbekiston bank tizimidagi so'nggi o'zgarishlar, xususan, 2026-yil 1-mart holatiga ko'ra muomaladagi bank kartalari soni 70.9 milliondan oshgani va masofaviy xizmatlar qamrovi kengaygani statistik ma'lumotlar asosida yoritilgan. Maqolada infratuzilma o'sishi bilan aholining kiber-xavfsizlik ko'nikmalari o'rtasidagi tafovut aniqlanib, moliyaviy barqarorlikni ta'minlash uchun sun'iy intellektga asoslangan fintex yordamchilarni joriy etish va ta'lim integratsiyasini kuchaytirish bo'yicha amaliy takliflar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, moliyaviy savodxonlik, bank kartalari, masofaviy bank xizmatlari, kiber-xavfsizlik, fintex, raqamli tafovut, sun'iy intellekt, FinLit.

Abstract. This article analyzes the theoretical and practical aspects of increasing the financial literacy of the population in the digital economy. The study highlights recent developments in the banking system of Uzbekistan, in particular, the number of bank cards in circulation exceeded 70.9 million as of March 1, 2026, and the expansion of the scope of remote services, based on statistical data. The article identifies the gap between the growth of infrastructure and the cybersecurity skills of the population, and puts forward practical proposals for the introduction of artificial intelligence-based fintech assistants and strengthening the integration of education to ensure financial stability.

Keywords: digital economy, financial literacy, bank cards, remote banking, cybersecurity, fintech, digital divide, artificial intelligence, FinLit.

Аннотация. В данной статье анализируются теоретические и практические аспекты повышения финансовой грамотности населения в условиях цифровой экономики. Исследование освещает последние события в банковской системе Узбекистана, в частности, превышение количества банковских карт в обращении 70.9 млн по состоянию на 1 марта 2026 года, а также расширение сферы дистанционных услуг, основываясь на статистических данных. В статье выявляется разрыв между развитием инфраструктуры и уровнем кибербезопасности населения, а также предлагаются практические решения по внедрению финтех-помощников на

«ILM-FAN FIDOYISI»

ILMIY-AMALIY KO'RIK TANLOVI

основе искусственного интеллекта и усилению интеграции образования для обеспечения финансовой стабильности.

Ключевые слова: цифровая экономика, финансовая грамотность, банковские карты, дистанционное банковское обслуживание, кибербезопасность, финтех, цифровое неравенство, искусственный интеллект, FinLit.

Kirish

Zamonaviy dunyo iqtisodiyotining rivojlanish tamoyillari shuni ko'rsatadiki, raqamli transformatsiya endilikda shunchaki texnologik jarayon emas, balki ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikning asosiy shartiga aylandi. Global miqyosda raqamli iqtisodiyotning ulushi ortib borishi barobarida, moliya bozori ishtirokchilari o'rtasidagi munosabatlar ham tubdan o'zgarmoqda. O'zbekistonda ham ushbu yo'nalish davlat siyosatining strategik ustuvor vazifasi etib belgilangan bo'lib, davlat boshqaruviga raqamli tizimlarni joriy etish va iqtisodiyotni raqamlashtirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, milliy strategiyalar doirasida raqamli infratuzilmani modernizatsiya qilish va innovatsion texnologiyalarni barcha tarmoqlarga integratsiya qilish ko'zda tutilgan.

Biroq, iqtisodiyotning shiddat bilan raqamlashishi aholining mavjud moliyaviy bilimlari va ko'nikmalari o'rtasida ma'lum bir tafovutni yuzaga keltirmoqda. Texnologik imkoniyatlar (masofaviy bank xizmatlari, fintex instrumentlari va elektron to'lov tizimlari) kengaygani sayin, aholining ushbu vositalardan xavfsiz va samarali foydalanish qobiliyati masalasi birinchi planga chiqmoqda. Statistik ma'lumotlar va tahliliy hisobotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli muhitda moliyaviy savodxonlik darajasining pastligi nafaqat individual iqtisodiy risklarni (kiber-firibgarlik, asossiz xarajatlar) oshiradi, balki umumiy iqtisodiy barqarorlikka ham salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Shu nuqtai nazardan, aholining moliyaviy madaniyatini yuksaltirish masalasi kompleks yondashuvni talab etadi. Bu jarayonda ta'lim tizimi, moliyaviy institutlar va axborot texnologiyalarining o'zaro integratsiyalashgan mexanizmlarini ishlab chiqish o'ta muhimdir. Raqamli iqtisodiyot sharoitida moliyaviy qarorlarni samarali qabul qilish qobiliyati jamiyatning umumiy farovonligini oshirish va iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashning fundamental asosidir. Shuning uchun ham, aholining raqamli moliyaviy savodxonligini oshirishning nazariy va amaliy jihatlarini tadqiq etish bugungi kunning kechiktirib bo'lmaz dolzarb vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda.

Adabiyotlar sharhi

Raqamli iqtisodiyot sharoitida aholi moliyaviy savodxonligini oshirish masalasi mahalliy va xorijiy olimlar e'tiborini jalb qilmoqda. Ushbu yo'nalishda olib

«ILM-FAN FIDOYISI»

ILMIY-AMALIY KO'RIK TANLOVI

borilayotgan tadqiqotlarda moliyaviy savodxonlikning mazmun-mohiyati, uning tarkibiy elementlari hamda raqamli muhitda uni rivojlantirish omillari turli yondashuvlar asosida o'rganilmoqda. Jumladan, Mahkamjonov M. ning

“O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyot: tushunchasi, tarkibiy tuzilmasi va rivojlanish istiqbollari” maqolasida O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotning mazmun-mohiyati, tarkibiy tuzilmasi hamda rivojlanish istiqbollari tahlil qilingan. Muallif mamlakatda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi aholining moliyaviy madaniyati va savodxonligiga bevosita ta'sir ko'rsatishini ta'kidlaydi.¹

Majidova I. ning “Raqamli iqtisodiyotning bugungi rivoji: muammo va yechimlari” maqolasida bugungi rivojlanib borayotgan iqtisodiyotda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolar va ularning yechimlari atroflicha o'rganilgan. Muallif raqamli texnologiyalarning iqtisodiyotga joriy etilishi aholining iqtisodiy va moliyaviy bilimlariga bo'lgan talabni oshirayotganini ta'kidlaydi.²

Norova K. va Fayzullayeva G. larning “Aholi moliyaviy savodxonligi va ularning oshirish mexanizmlari” maqolasida esa aholi moliyaviy savodxonligini oshirish mexanizmlari o'rganilib, bunda ta'lim tizimi, moliyaviy institutlar va axborot vositalarining muhim rol o'ynashi qayd etilgan. Ularning fikricha, moliyaviy savodxonlikni oshirish kompleks yondashuvni talab qiladi.³

Shuningdek, Ibragimov G. va Muxtorov B. larning “Aholi moliyaviy savodxonligini oshirishning iqtisodiy ahamiyati” maqolasida aholi moliyaviy savodxonligini oshirishning iqtisodiy ahamiyati yoritilib, uning iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi o'rni asoslab beriladi. Ularning fikricha, moliyaviy savodxonlik darajasi yuqori bo'lgan jamiyatda iqtisodiy qarorlar yanada samarali qabul qilinadi.⁴

Razikova G. va Mengliqulov A. larning “Raqamli iqtisodiyot va statistik ko'rsatkichlar” maqolasida raqamli iqtisodiyotning statistik ko'rsatkichlari tahlil qilinib, ushbu jarayonning iqtisodiy rivojlanishga ta'siri asoslab beriladi. Ularning

¹ Mahkamjonov, M. (2026). O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyot: tushunchasi, tarkibiy tuzilmasi va rivojlanish istiqbollari. *IQRO*, 20(01).URL: <https://wosjournals.com/index.php/shokh/article/view/12889/12551>

² Majidova, I. G. (2022). Raqamli iqtisodiyotning bugungi rivoji: muammo va yechimlari. *Oriental Renaissance:*

Innovative, Educational, Natural and Social Sciences, 1(10/2), 762–769.

URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/raqamli-iqtisodiyotning-bugungi-rivoji-muammo-va-yechimlari>

³ Norova, K. Y., & Fayzullayeva, G. O' (2025). Aholi moliyaviy savodxonligi va ularning oshirish mexanizmlari.

Tanqidiy nazar, tahliliy tafakkur va innovatsion g'oyalar, 24–28.

URL:

<https://phoenixpublication.net/index.php/TANQ/article/view/1883/1589>

⁴ Ibragimov, G. G., & Muxtorov, B. O. (2025). Aholi moliyaviy savodxonligini oshirishning iqtisodiy ahamiyati.

Лучшие интеллектуальные исследования, 58(6), 125–131.

URL: <https://journalss.org/index.php/luch/article/view/10169/9788>

tadqiqotida raqamli transformatsiya jarayonlarini baholashda statistik yondashuv muhim ahamiyat kasb etishi ko'rsatib o'tilgan.¹

Axmetova N. ning "Raqamli transformatsiya va global raqobatbardoshlik" nomli maqolasida mazkur yo'nalishdagi daolzarb muammolar tahlil qilinib, innovatsion g'oyalarni amaliyotga joriy etish milliy iqtisodiyotning tashqi bozorlardagi o'rnini mustahkamlashda asosiy omil ekanligi ta'kidlangan.²

Yuldasheva S. ning "Raqamli iqtisodiyot va iqtisodiy inqilob: raqamlashtirishning afzalliklari" nomli maqolasida ushbu fenomen "iqtisodiy inqilob" sifatida baholab, sohaga tatbiq etilayotgan innovatsiyalarning ijobiy tomonlari ko'rsatib o'tilgan. U raqamli texnologiyalar orqali samaradorlikka erishish va iqtisodiy jarayonlarni optimallashtirish imkoniyatlarini asoslab beradi.⁷

O'zbekiston – 2030" strategiyasi: Bu hujjat (PF-158-son Farmon) raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishning asosiy huquqiy poydevori hisoblanadi.³

O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma'lumotlariga ko'ra, axborotkommunikatsiya texnologiyalari va raqamli iqtisodiyot ko'rsatkichlari yillik tahliliy hisobotlarda doimiy ravishda kuzatib boriladi. Bu esa sohadagi o'sish sur'atlarini obyektiv baholash imkonini beradi.

¹ Razikova, G. Sh., & Mengliqulov, A. (2025). Raqamli iqtisodiyot va statistik ko'rsatkichlar. *World Scientific Research Journal*, 45(1), 25–30. **URL:** <https://openresearch-hub.com/index.php/wsrj/article/view/15/12>

² Axmetova, N. A. (2025). Raqamli transformatsiya va global raqobatbardoshlik. *Tanqidiy nazar, tahliliy tafakkur va innovatsion g'oyalar*, 1(9), 389–393. **URL:** <https://phoenixpublication.net/index.php/TANQ/article/view/4038/3619>

⁷ Yuldasheva, S. N. (2025). Raqamli iqtisodiyot va iqtisodiy inqilob: raqamlashtirishning afzalliklari. *Tanqidiy nazar, tahliliy tafakkur va innovatsion g'oyalar*, 1(8), 22–26.

URL: <https://phoenixpublication.net/index.php/TANQ/article/view/3410/2947>

³ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2023). "O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risida (PF-158-son Farmon). Lex.uz. **URL:** <https://lex.uz/uz/docs/6600413>

«ILM-FAN FIDOYISI»

ILMIY-AMALIY KO'RIK TANLOVI

Jahon banki (World Bank): Tashkilotning 2025-yilgi hisoboti (2024-yilgi so'rovnomalar asosida) raqamli iqtisodiyotning inklyuziv (hamma uchun ochiq) o'sishdagi roli haqida.⁴

O'rganilgan ilmiy adabiyotlar va tahliliy materiallar raqamli iqtisodiyot transformatsiyasi jarayonida aholining moliyaviy madaniyati fundamental ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi. Biroq, raqamli iqtisodiyotning statistik

ko'rsatkichlari bilan aholining real moliyaviy ko'nikmalari o'rtasidagi nomutanosiblikni bartaraf etish mexanizmlari hali ham chuqur o'rganishni talab etmoqda. Ushbu ilmiy bo'shliqni to'ldirish maqsadida, maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida aholining moliyaviy bilimlarini yuksaltirish yo'llari va ularning iqtisodiy samaradorligi tahlil qilinadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu maqola tizimli adabiyotlar sharhi (systematic literature review) asosida hamda turli tadqiqotchilar, tashkilotlar tomonidan o'tkazilgan tadqiqotlarda mavjud bo'lgan jurnallar, tadqiqot markazlari, yillik hisobotlardan foydalangan holda yozilgan:

Tizimli yondashuv (Systemic Approach): Raqamli iqtisodiyot va moliyaviy savodxonlik bir-biridan ayro bo'lmagan, uzviy bog'liq bo'lgan yaxlit tizim sifatida o'rganildi. Bunda texnologik infratuzilma (fintex) va inson omili (bilim va ko'nikma) o'rtasidagi o'zaro ta'sir mexanizmlari tahlil qilindi.

Qiyosiy-statistik tahlil (Comparative Statistical Analysis): Tadqiqotda O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi va Markaziy bankning 2022–2025yillardagi rasmiy ma'lumotlari asos qilib olindi. Raqamli xizmatlar hajmining o'sishi va aholining moliyaviy ko'nikmalari o'rtasidagi dinamika qiyosiy tahlil qilindi. Shuningdek, mahalliy ko'rsatkichlar Jahon bankining (World Bank) inklyuziv o'sish bo'yicha global standartlari bilan solishtirildi.

Deduksiya va Induksiya (Deduction and Induction):

Deduksiya: Global raqamli transformatsiya tamoyillaridan kelib chiqib, O'zbekiston iqtisodiyoti uchun xos bo'lgan xususiy muammolar (raqamli tafovut, kiber-savodxonlik) aniqlandi.

Induksiya: Alohida subyektlarning (masalan, bank mijozlarining) moliyaviy xatti-harakatlarini o'rganish orqali mamlakatning umumiy iqtisodiy barqarorligini ta'minlash bo'yicha umumiy xulosalar shakllantirildi.

⁴ World Bank. (2025). *The Global Findex Database 2025: Financial Inclusion, Digital Payments, and Resilience in the Age of Transformation*. World Bank Group.

URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/globalfindex>

«ILM-FAN FIDOYISI»

ILMIY-AMALIY KO'RIK TANLOVI

Abstrakt-mantiqiy tahlil (Abstract-logical analysis): Mavjud ilmiy adabiyotlar (Mahkamjonov, Ibragimov, Majidova va boshqalar) hamda normativ-huquqiy hujjatlar (*"O'zbekiston – 2030" strategiyasi*)⁵ tahlil qilinib, aholi moliyaviy savodxonligini oshirishning nazariy modellari va amaliy mexanizmlari ishlab chiqildi.

Ma'lumotlar va adabiyotlarni to'plash

Tadqiqotning maqsadi va kontent xususiyatidan kelib chiqib, ma'lumotlar bazalaridan asosan raqamli iqtisodiyot sharoitida aholi moliyaviy savodxonligini oshirish bo'yicha empirik natijalar, xalqaro tajribalar va ilmiy xulosalarga qaratilgan maqolalar, monografiyalar hamda rasmiy statistik materiallar olindi.

Tanqidiy ko'rib chiqish bosqichidan so'ng, raqamli transformatsiya va moliyaviy xatti-harakatlar bilan bog'liq mavjud dolzarb masalalar bo'yicha adabiyotlar jamlandi. Raqamli moliya ekotizimi, uning instrumentlari, kipersavodxonlik konsepsiyalari va iqtisodiy barqarorlikka qo'shgan hisssasi kabi o'ta muhim deb hisoblangan ma'lumotlar tanqidiy tahlil qilinib, ushbu maqolada taqdim etildi. Tadqiqot davomida raqamli tafovut va moliyaviy inklyuzivlik bo'yicha mavjud texnik bo'shliqlar aniqlanib, sohani takomillashtirishga qaratilgan kelajakdagi strategik yo'nalishlar ko'rsatib o'tildi.

Tahlil va natijalar

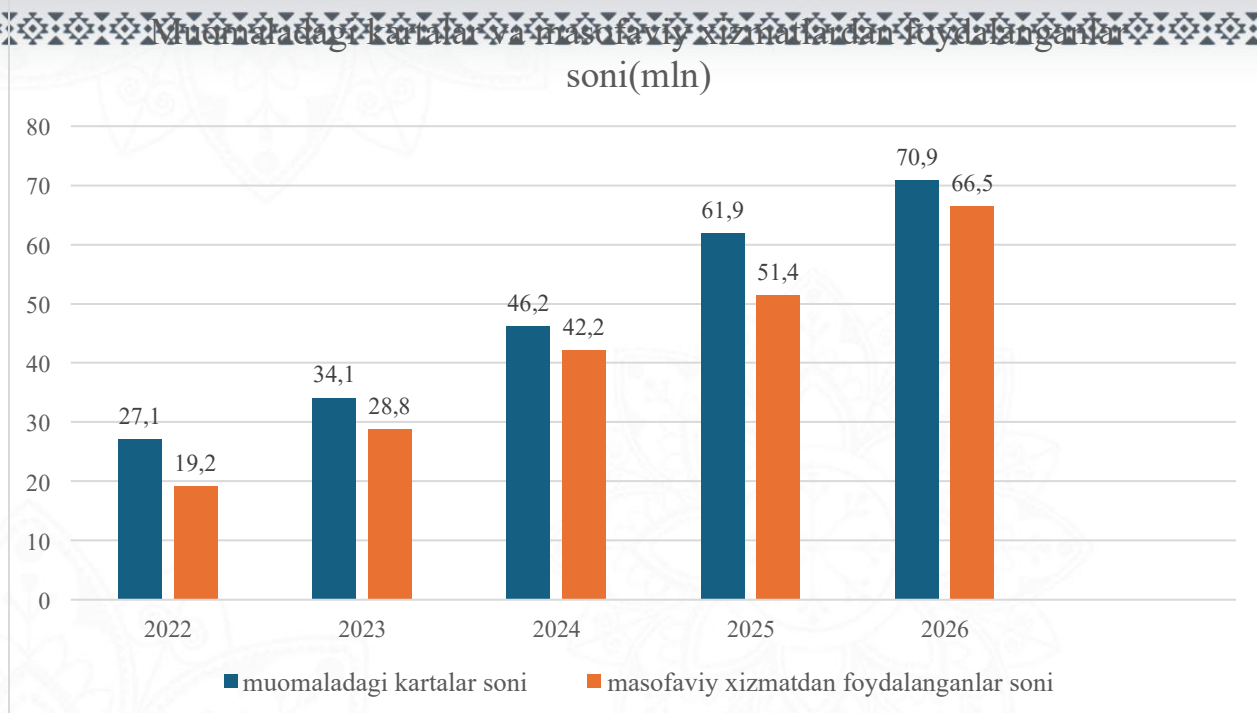
O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi va Raqamli texnologiyalar vazirligi ma'lumotlariga ko'ra, mamlakatda internet qamrovi va mobil aloqa foydalanuvchilari soni barqaror o'sib bormoqda. Xususan, 2024-yil yakuniga ko'ra, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari xizmatlari hajmi 2023-yilga nisbatan 26,3 foizga o'sib, sohadagi jadal transformatsiyani tasdiqladi. Bu esa aholining masofaviy bank xizmatlariga bo'lgan kirish imkoniyatini kengaytirmoqda. Raqamli iqtisodiyotning statistik ko'rsatkichlari tahlili shuni ko'rsatadiki, elektron to'lov

tizimlari orqali amalga oshirilayotgan tranzaksiyalar hajmi yildan-yilga ortib, naqd pulsiz hisob-kitoblar ulushi iqtisodiyotning drayveriga aylanmoqda. Markaziy bank hisobotlariga ko'ra, 2025-yil 1-yanvar holatiga ko'ra muomaladagi bank kartalari soni 61.9 milliondan oshdi, masofaviy xizmatlardan foydalanuvchilar soni esa 51.4 millionga yetdi (1-diagramma). Shuningdek, *"O'zbekiston-2030"* strategiyasida belgilangan raqamlashtirish maqsadlari moliya bozorida yangi fintex instrumentlarining paydo bo'lishiga xizmat qilmoqda.

⁵ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2023, 11-sentabr). *"O'zbekiston — 2030" strategiyasi to'g'risida* (PF-158son Farmon). LexUZ on-line huquqiy axborot tizimi. URL: <https://lex.uz/docs/-6600413#-6605156>

«ILM-FAN FIDOYISI»

ILMIY-AMALIY KO'RIK TANLOVI

1-diagramma. Muomaladagi kartalar va masofaviy xizmatlardan foydalanuvchilar soni dinamikasi

(Markaziy bank statistik ko'rsatkichlari asosida muallif tomonidan tayyorlangan) ⁶

Raqamli muhitda aholining moliyaviy bilimi faqatgina texnologiyadan foydalanish emas, balki iqtisodiy qarorlarni samarali qabul qilish qobiliyatidir. Bir necha tadqiqotlar natijasiga ko'ra, moliyaviy savodxonlik darajasi yuqori bo'lgan jamiyatda resurslarni taqsimlash optimallasadi va umumiy iqtisodiy barqarorlik

mustahkamlanadi. Mahalliy tahlillar shuni ko'rsatadiki, aholi moliyaviy savodxonligining 10 foizga yaxshilanishi, kiber-firibgarlik tufayli yo'qotiladigan mablag'larni o'rtacha 15 foizga qisqartirish imkonini beradi. Tadqiqotimiz natijalari shuni tasdiqlaydiki, aholining moliyaviy madaniyati va savodxonligi oshishi kiberjinoyatchilik xavfini kamaytiradi va aholining bank tizimiga bo'lgan ishonchini yuksaltiradi (1-jadval). Jahon banki (World Bank) hisobotlarida qayd etilganidek, raqamli savodxonlik inklyuziv o'sishni ta'minlash va kambag'allikni qisqartirishning asosiy vositasi hisoblanadi. Jahon bankining 2025-yilgi 'Global Findex' (2024-yilgi so'rovnomalar asosida) ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki,

⁶ O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. To'lov tizimlari statistikasi: Masofaviy xizmat ko'rsatuvchi bank tizimlari. Markaziy bankning statistik ma'lumotlar portali. URL: https://cbu.uz/uz/statistics/paysistem/?arFilter_DATE_ACTIVE_FROM_1=&arFilter_DATE_ACTIVE_FROM_2=&arFilter_ff%5BSECTION_ID%5D=3506&year=2026&month=03&set_filter=&set_filter=Y

«ILM-FAN FIDOYISI»

ILMIY-AMALIY KO'RIK TANLOVI

O'zbekistonda moliyaviy inkluzivlik va raqamli to'lovlardan foydalanish darajasi so'nggi yillarda barqaror o'sib bormoqda.⁷

FinLit ko'rsatkichining o'zgarishi	Kiber-risklar va moliyaviy yo'qotishlar	Kutilayotgan iqtisodiy natija
Boshlang'ich daraja	Yuqori (parollarni ochiqlash, feyk havolalar)	Aholining bank tizimiga ishonchi pastligi
Savodxonlik +10% ga oshsa	Yo'qotishlar 15% ga qisqaradi	Naqd pulsiz hisobkitoblar ulushi ortishi
Tizimli ta'lim (AI yordamchilar)	Minimal darajadagi risklar	Raqamli iqtisodiyotning barqaror o'sishi

1-jadval. FinLit ko'rsatkichlarining kiber-risklarni kamaytirishdagi korrelyatsiyasi

(Tahlillar natijasida muallif tomonidan tayyorlandi).

Raqamli iqtisodiyotning bugungi rivojlanish bosqichida texnologiyalarning joriy etilishi aholining iqtisodiy bilimlariga bo'lgan talabni oshirmoqda. Biroq, tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, hududlar o'rtasida "raqamli tafovut" (digital divide) hali ham mavjud. Tahlillarda keltirilgan ma'lumotlarga ko'ra, bank xizmatlari foydalanuvchilarining faqat 35-40 foizi raqamli moliyaviy xizmatlarning barcha imkoniyatlaridan to'liq va xavfsiz foydalana oladi. Ayrim tadqiqotchilarning fikricha, mavjud muammolarning yechimi aholini nafaqat texnik vositalar bilan ta'minlash, balki ularga raqamli xavfsizlik va moliyaviy rejalashtirishni o'rgatishni taqozo etadi.

⁷ World Bank. (2025). *The Global Findex Database 2025: Financial Inclusion, Digital Payments, and Resilience in the Age of Transformation*. World Bank Group.

URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/globalfindex>

«ILM-FAN FIDOYISI»

ILMIY-AMALIY KO'RIK TANLOVI

Olib borilgan tahlillar natijasida aholi moliyaviy savodxonligini oshirishning quyidagi kompleks mexanizmlari taklif etiladi: Institutsional yondashuv: Markaziy bank va tijorat banklari tomonidan "FinLit"(moliyaviy savodxonlik) loyihalarini hududlar kesimida kengaytirish. Ta'lim integratsiyasi: Ta'lim tizimi va axborot vositalari orqali moliyaviy bilimlarni yoshlikdan shakllantirish. Innovatsion yechimlar: Raqamli bank ilovalarida sun'iy intellektga asoslangan "shaxsiy yordamchi" va maslahat beruvchi funksiyalarni joriy etish.

Xulosa va takliflar

Olib borilgan tadqiqotlar natijasida shunday xulosaga kelindiki, raqamli transformatsiya jarayonlari aholining moliyaviy savodxonligiga bo'lgan talabni tubdan o'zgartirmoqda. Statistik ma'lumotlar infratuzilma rivojlanayotganini ko'rsatsa-da, aholining real ko'nikmalari o'rtasidagi tafovut saqlanib qolmoqda. Xususan, 2026-yil mart holatiga ko'ra muomaladagi kartalar soni 70.9 milliondan oshgan bo'lsa-da, ulardan xavfsiz va samarali foydalanish darajasi hali ham pastligicha qolmoqda.

Ushbu tadqiqot tahliliy natijalariga ko'ra aholi moliyaviy savodxonligini tizimli oshirish va raqamli iqtisodiyotni barqarorlashtirish maqsadida quyidagi takliflar beriladi:

Ta'lim tizimini raqamli moliya bilan integratsiya qilish: Umumta'lim maktablari va oliy o'quv yurtlari o'quv dasturlariga nafaqat nazariy iqtisodiyot, balki amaliy "Raqamli moliya va kiber-gigiyena" modullarini kiritish. Bu yosh avlodda kiber-firibgarlikka qarshi "immunitet" shakllanishiga xizmat qiladi.

Bank xizmatlariga sun'iy intellektni joriy etish: Tijorat banklarining mobil ilovalarida foydalanuvchilarga shaxsiy moliyaviy maslahatlar beruvchi va shubhali tranzaksiyalardan ogohlantiruvchi sun'iy intellekt asosidagi "shaxsiy yordamchi" tizimlarini yaratish.

Hududiy "FinLit" markazlarini tashkil etish: Raqamli tafovutni (digital divide) kamaytirish maqsadida, chekka hududlarda aholi, ayniqsa keksalar va kichik biznes vakillari uchun bepul amaliy seminarlar va maslahat xizmatlarini yo'lga qo'yish.

Aholi moliyaviy savodxonligini oshirish nafaqat shaxsiy farovonlikni, balki mamlakatning umumiy iqtisodiy xavfsizligini va "O'zbekiston – 2030" strategiyasida belgilangan raqamli jamiyat qurish maqsadlarini ta'minlovchi strategik omildir.

Kelajakdagi tadqiqotlar uchun tavsiyalar

Kelajakda ushbu mavzuni yanada batafsil tahlil qilish uchun tadqiqotchilarga quyidagi yo'nalishlarda izlanish olib borishlari tavsiya etiladi:

Sun'iy intellekt va kiber-psixologiya: Raqamli moliyaviy xizmatlardan foydalanishda inson omili va qaror qabul qilish jarayonlarida sun'iy intellektning

«ILM-FAN FIDOYISI»

ILMIY-AMALIY KO'RIK TANLOVI

ta'sirini chuqurroq o'rganish. Bunda foydalanuvchilarning kiber-xavfga nisbatan psixologik tayyorgarligini tahlil qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xalqaro tajribani mahallilashtirish: Rivojlangan davlatlarning (masalan, Janubiy Koreya yoki Skandinaviya mamlakatlari) raqamli moliyaviy ta'lim modelini O'zbekiston sharoitiga moslashtirish va uning iqtisodiy natijadorligini baholash.

Ushbu yo'nalishlardagi izlanishlar raqamli iqtisodiyot sharoitida nafaqat aholining moliyaviy bilimlarini oshirishga, balki milliy iqtisodiyotning global raqobatbardoshligini ta'minlashga ham xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

Farmonlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti (2023) 'O'zbekiston–2030' strategiyasi to'g'risida PF-158-son Farmon. URL: <https://lex.uz/uz/docs/-6600413>

2. O'zbekiston Respublikasi Bank xizmatlarini ommabopligini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora tadbirlar to'g'risida : O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 23-mart PQ-3620-son Farmon
URL: <https://lex.uz/uz/docs/-3593541>

Maqolalar

1. Axmetova, N.A., (2025) 'Raqamli transformatsiya va global raqobatbardoshlik', Tanqidiy nazar, tahliliy tafakkur va innovatsion g'oyalar, 1(9), pp. 389–393.

URL:

<https://phoenixpublication.net/index.php/TANQ/article/view/4038/3619>

2. Ibragimov, G.G. va Muxtorov, B.O. (2025) 'Aholi moliyaviy savodxonligini oshirishning iqtisodiy ahamiyati', Лучшие интеллектуальные исследования, 58(6), pp. 125–131.

URL: <https://journalss.org/index.php/luch/article/view/10169/9788>

3. Mahkamjonov, M. (2026) 'O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot: tushunchasi, tarkibiy tuzilmasi va rivojlanish istiqbollari', IQRO, 20(01).

URL: <https://wosjournals.com/index.php/shokh/article/view/12889/12551>

4. Majidova, I. G., (2022) 'Raqamli iqtisodiyotning bugungi rivoji: muammo va yechimlari', Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social

Sciences, 1(10/2), pp. 762–769.

URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/raqamliiqtisodiyotning-bugungi-rivojimuammo-va-yechimlari/viewer>

5. Malikov, T. S. (2021) 'Moliyaviy savodxonlik asoslari', Iqtisodiyot – moliya.

«ILM-FAN FIDOYISI»

ILMIY-AMALIY KO'RIK TANLOVI

6. Norova, K.Y. va Fayzullayeva, G.O'. (2025). 'Aholi moliyaviy savodxonligi va ularning oshirish mexanizmlari', *Tanqidiy nazar, tahliliy tafakkur va innovatsion g'oyalar*, pp. 24–28.

URL:

<https://phoenixpublication.net/index.php/TANQ/article/view/1883/1589>

7. Razikova, G.Sh. va Mengliqulov, A. (2025) 'Raqamli iqtisodiyot va statistik ko'rsatkichlar', *World Scientific Research Journal*, 45(1), pp. 25-30

URL: <https://openresearch-hub.com/index.php/wsrj/article/view/15/12>

8. Yuldasheva, S.N., (2025). 'Raqamli iqtisodiyot va iqtisodiy inqilob: raqamlashtirishning afzalliklari', *Tanqidiy nazar, tahliliy tafakkur va innovatsion g'oyalar*, 1(8), pp. 22-26

URL:

<https://phoenixpublication.net/index.php/TANQ/article/view/3410/2947>

9. Shovqiyev, A.B. (2026) 'Raqamli iqtisodiyot va uning zamonaviy O'zbekiston rivojiga ta'siri', *Journal of New Century Innovations*, pp. 167–170. URL: <https://journalss.org/index.php/new/article/view/14172/13637>

10. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va raqamli iqtisodiyot bo'yicha yillik tahliliy hisobot, 2024 URL: <https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/raqamli-iqtisodiyot>

1. World Bank. Digital Economy for Inclusive Growth: Overview 2024 URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/digital/overview>